

SÜLEYMANİ SÜİKASTININ ARDINDAN İRAK'TAKİ ABD KUUVETLERİNİN GELECEĞİ

Dr. Watheq Al-Sadoon

Uzman, ORSAM

Süleymani ve el-Muhendis'in ABD tarafından gerçekleştirilen füze saldırısıyla öldürülmesinin ardından İran'a yakın Irak'taki siyasi oluşumlar, 5 Ocak'ta Irak Parlamentosu'nda bir oturum gerçekleştirilmesini sağlamışlardır. Bu oturumda Irak hükümetinin ülkede faaliyet gösteren yabancı güçlerin varlığına son vermesi gerektiği kararı çıkmıştır. Kararda "ABD kuvvetleri" ifadesi geçmese de "yabancı güçler" olarak ABD'nin Irak'taki askeri varlığının kast edildiği ortadadır.

Irak'taki Amerikan askerlerinin gerçek sayısına ilişkin farklı tahminler bulunsada ABD tarafından beyan edilen rakam yaklaşık 5 bindir. Amerikan askeri güçleri Irak'ta 12 askeri üsse ko-

nuşlandırılmış durumdadır. Bu üslerden 7'si merkezi hükümetin kontrolü altındaki bölgelerde (Bağdat, el-Anbar, Salahaddin, Ninova ve Kerkük vilayetleri) bulunurken, 5'i ise Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) kontrolü altındaki bölgelerde (Erbil, Duhok ve Süleymaniye vilayetleri) bulunmaktadır. İran Devrim Muhafızları Ordusu'na bağlı Kudüs Gücü Komutanı General Kasım Süleymani ve Haşdi Şabi Başkan Yardımcısı Ebu Mehdi el-Muhendis'in 3 Ocak 2020 tarihinde ABD'nin Bağdat havaalanı yakınlarına düzenlediği füze saldırısında hayatını kaybetmesi, söz konusu üslere ilişkin tartışmaları yeniden gündeme taşımıştır. Bu olaydan sonra İran'a yakın Irak'taki siyasi oluşumlar ve milis kuvvetler ABD kuvvetlerinin Irak'tan çekilmesine yönelik baskı ve tehditlerini artırmışlardır. Peki, bu meseleye ilişkin olası senaryolar nelerdir?

Irak, 17 Kasım 2008 tarihinde ABD ile Stratejik Çerçeve Anlaşması'nı (SFA) imzalamıştır. Anlaşmanın "üçüncü bölümü", Irak ve ABD arasında güvenlik ve savunma alanlarında güçlü bir işbirliği olduğuna dikkat çekmekte ve bu işbirliğinin Irak'ın egemenliği için herhangi bir tehlike oluşturmadığını belirtmektedir. Anlaş-

manın “on birinci bölümü” ise taraflardan birinin anlaşmayı feshetmek için resmi ve yazılı bir talepte bulunmadıkça anlaşmanın yürürlükte kalacağını kapsamaktadır. Terör örgütü IŞİD’in Haziran 2014’te Musul’u işgal etmesinin ardından Irak’ın eski Dışişleri Bakanı Hoşyar Zebari, 25 Haziran 2014 tarihinde Irak hükümetinden Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’ne IŞİD’e karşı verilen mücadele için Irak’a askeri yardım ve destek talep eden “acil mektup” göndermiştir. Eylül 2014’te ABD’nin öncülüğünde, 81 devletin katılımıyla IŞİD’e karşı Uluslararası Koalisyon kurulmuştur. Söz konusu koalisyon kapsamında en büyük askeri desteği ABD sağlarken diğer devletler de Irak’ta askeri varlık göstermişlerdir.

Süleymani ve el-Muhendis’in ABD tarafından gerçekleştirilen füze saldırısıyla öldürülmesinin ardından İran’a yakın Irak’taki siyasi oluşumlar, 5 Ocak’ta Irak Parlamentosu’nda bir oturum gerçekleştirilmesini sağlamışlardır. Bu oturumda Irak hükümetinin ülkede faaliyet gösteren yabancı güçlerin varlığına son vermesi gerektiği kararı çıkmıştır. Kararda “ABD kuvvetleri” ifadesi geçmese de “yabancı güçler” olarak ABD’nin Irak’taki askeri varlığının kast edildiği ortadadır. Sünni Arap ve Kürt parlamento üyeleri kararın alındığı oturumda yer almamıştır. Sünni Arap olan Irak Parlamentosu Başkanı Muhammed el-Halbûsi’nin oturum sırasında yaptığı konuşmayı içeren video sosyal medyaya sızmıştır. El-Halbûsi, konuşmasında oturuma katılan vekillerin sadece Şiiileri temsil ettiğini ve oturuma katılanların aldıkları kararın ne gibi sonuçlar doğuracağını bilincinde olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra Sünni Arap siyasetçiler, ABD kuvvetlerinin Irak’tan çekilmesi halinde İran’ın Irak üzerindeki hakimiyetinin ve kontrolünün artmasından endişe ettiklerini birçok kez dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili olarak Kürt lider Mesut Barzani ise; bu kararın sadece Şiiilerin kararı olduğunu, Irak toplumunun diğer unsurlarının görüşünü temsil etmediğini açıklamıştır. Ayrıca Kürtlerin ABD’nin Irak’taki

askeri varlığına sıcak baktığını ve IŞİD tehlikesine karşı ABD’nin askeri varlığına ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Irak Parlamentosu’ndan çıkan karardan saatler sonra ABD Başkanı Donald Trump, ABD kuvvetlerinin Irak topraklarından çekilmeye zorlanması veya Irak hükümetinin ABD’ye yönelik sergilediği tutumun devam etmesi halinde Irak’ı ciddi ekonomik yaptırımlar uygulamakla tehdit etmiştir.

“

ABD Başkanı Trump ve ABD hükümeti yetkilileri tarafından İran ve İran’ın Irak’taki müttefiklerinin baskıları devam ederken ABD’nin Irak’tan çekilme gibi bir planının olmadığı; ancak bazı şartların sağlanması durumunda Irak’taki kuvvetlerinin konumu ve hacminin yeniden görüşülebileceği ifade edilmiştir.

”

Irak’ta yaşanan ABD – İran çekişmesinin ve Irak’ta Şii, Sünni, Kürt siyasi güçler arasındaki rekabetin yansımaları ABD’nin Irak’taki askeri varlığının geleceğini belirleyecek faktörlerdendir. Dolayısıyla bu mesele ABD, İran ve Irak hükümeti olmak üzere üç temel mercii kararları doğrultusunda şekillenecektir.

ABD'nin Irak'taki askeri varlığına ilişkin tutumu ABD Başkanı Trump ve hükümet yetkilileri tarafından yapılan açıklamalarda belirtilmiştir. Bu bağlamda ABD Başkanı Trump ve ABD hükümeti yetkilileri tarafından İran ve İran'ın Irak'taki müttefiklerinin baskıları devam ederken ABD'nin Irak'tan çekilme gibi bir planının olmadığı; ancak bazı şartların sağlanması durumunda Irak'taki kuvvetlerinin konumu ve hacminin yeniden görüşülebileceği ifade edilmiştir. ABD'nin öne sürdüğü şartlardan biri, Irak'ta faaliyet gösteren askeri kuvvetlerinin geleceğinin bağımsız ve istikrar sağlamış Irak makamları ile görüşülmesidir. Çünkü ABD, Irak'ın almış olduğu bu siyasi ka-

rarın arkasında İran ve İran'ın bu ülkedeki müttefiklerinin olduğu kanısındadır. Ayrıca ABD, halihazırda Irak hükümetinin parlamentoya istifasını sunduğunu ve hükümetin ABD kuvvetlerinin Irak'tan çekilmesi gibi stratejik kararlar almaya ve uygulamaya yetkisinin olmadığını vurgulamaktadır. ABD tarafından iletilen diğer şart ise Irak'ta IŞİD tehlikesinin tamamen ortadan kaldırılmasıdır. Zira ABD'ye göre son zamanlarda saldırılarını yoğunlaştıran IŞİD tehdidinin Irak'a yeniden dönme ihtimali söz konusudur.

“
Irak'taki ABD varlığına yönelik ortaya koyduğumuz bu farklı tutumlar ışığında, ABD'nin Irak'ta bulunan kuvvetleri ile ilgili yapılacak müzakereleri yeni Irak hükümeti seçilinceye kadar geciktireceğini söylemek mümkündür.
”

İran ve Irak'taki İran'a yakın güçler, ABD kuvvetleri ile Irak'tan

çekilmesini sağlamak amacı ile son zamanlarda önemli ölçüde çaba göstermektedir. Zira, Irak'ta siyasi faaliyetlerini sürdürebilmeleri ve hem Irak'taki hem de bölgedeki İran projesinin devam etmesi için ABD kuvvetlerinin Irak'tan çekilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Mevcut Irak hükümeti ABD'nin Irak'taki askeri varlığı konusunda iki farklı tutuma sahiptir. Birincisi İran'a yakın duran ve istifasını sunmuş bulunan Irak Başbakanı Adil Abdulmehdi'nin tutumudur. İkincisi ise, ABD ve Irak'ta ABD varlığına karşı çıkan Iraklı taraflar arasında dengeli bir tutum sürdürmeye çalışan Cumhurbaşkanı Salih'in benimsediği yaklaşımdır. Irak'ta yürütme organının yapısı gereği anayasal olarak başbakan, cumhurbaşkanından

daha etkili bir konumdadır. Ancak, Abdulmehdi hükümetinin istifa etmesinin ardından hükümetin yetkileri sınırlandığı için Irak Cumhurbaşkanı Salih'in makamı halihazırda ülkedeki en etkili ve güçlü konuma yükselmiştir.

Irak'taki ABD varlığına yönelik ortaya koyduğumuz bu farklı tutumlar ışığında, ABD'nin Irak'ta bulunan kuvvetleri ile ilgili yapılacak müzakereleri yeni Irak hükümeti seçilinceye kadar geciktireceğini söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra önümüzdeki Irak seçimlerine kadar geçecek olan süre zarfında Washington'un IKBY kontrolündeki bölgelerde bulunan üslerini güçlendirerek merkezi hükümetin kontrolü altındaki bölgelerde bulunan üslerinin sayısını azaltması da ihtimaller dahilindedir. İran ve Tahran ile birlikte hareket eden Iraklı aktörlerin ise merkezi hükümetin kontrolündeki bölgelerde bulunan Amerikan üslerine çeşitli saldırılar düzenleyerek ABD'ye baskı yapmaya devam edecekleri söylenebilir. Ancak, bu saldırıların Amerikan askerlerine zarar vermekten ziyade ABD'ye mesaj verme amacı ile gerçekleştirileceği anlaşılmaktadır. Çünkü İran ve Irak'taki İran destekli gruplar bir yandan ABD'den gelecek güçlü tepkiden çekinirken diğer bir yandan ABD'yi en azından merkezi hükümet kontrolü altındaki bölgelerden çekilmeye zorlamaya çalışmaktadırlar. Irak hükümeti ise, elinden geldiği kadar olayları yatıştırmaya çalışarak denge politikası izlemeye çalışmakta ve ABD ile İran arasında arabuluculuk rolü üstlenmeyi amaçlamaktadır. ■